

2528000

2529000

2530000

2531000

2532000

7611000

7610000

7609000

7608000

7607000

7606000

7605000

7611000

7610000

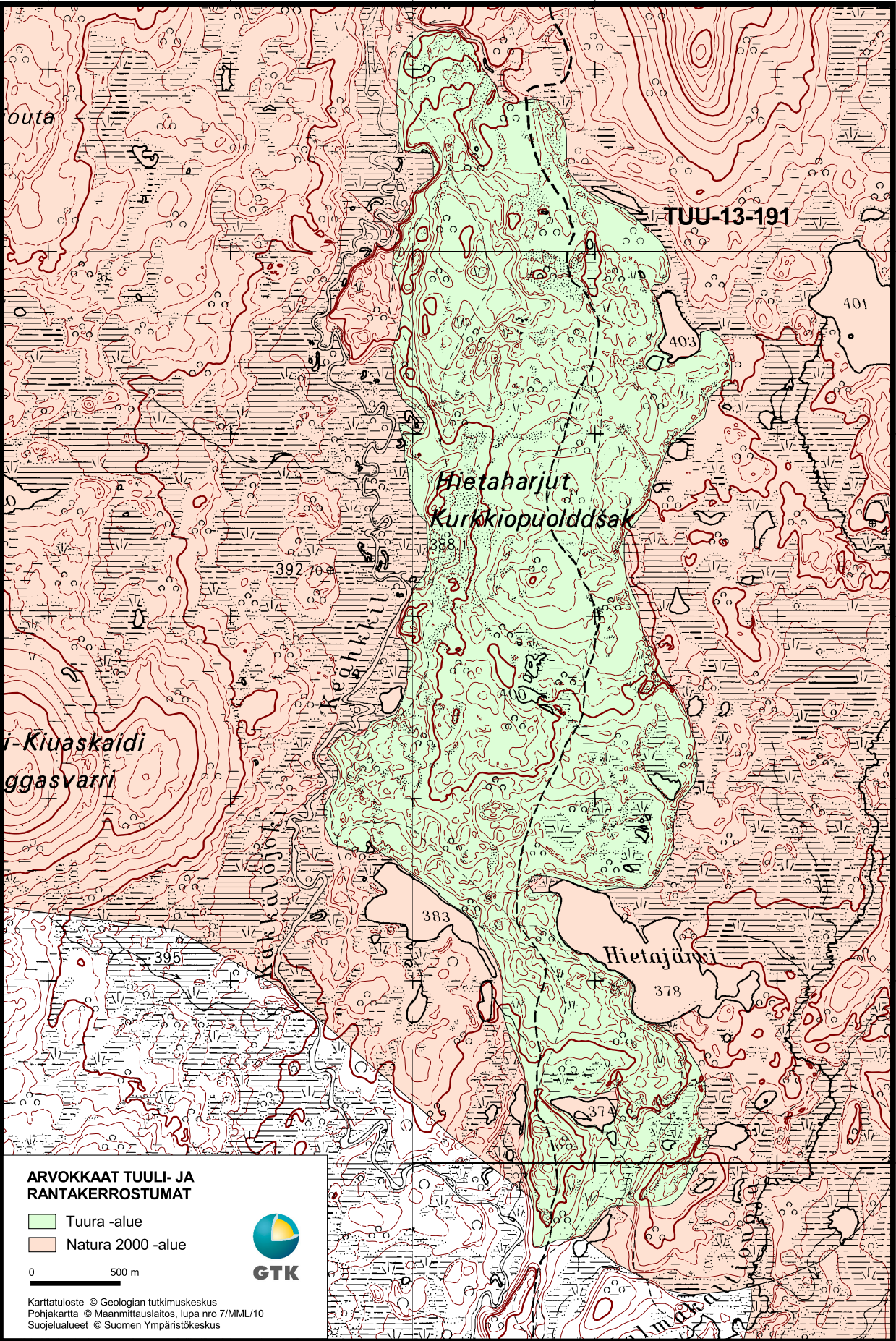
7609000

7608000

7607000

7606000

7605000

ARVOKKAAT TUULI- JA RANTAKERROSTUMAT

- Tuura -alue
- Natura 2000 -alue

0 500 m

Karttatuloste © Geologian tutkimuskeskus
 Pohjakartta © Maanmittauslaitos, lupa nro 7/MML/10
 Suojelualueet © Suomen Ympäristökeskus

2528000

2529000

2530000

2531000

2532000

HIETAHARJUT

Enontekiö

Tietokantatunnus: TUU-13-191

Arvoluokka: 3

Muodostuma:	Tuulikerrostuma	Pinta-ala:	770,9 ha
Korkeus:	421 m mpy.	Karttalehti:	2831 12
Alueen suhteellinen korkeus:	51 m		2832 10
Muodon suhteellinen korkeus:	5 m		2831 09
			2832 07

Sijainti: Muodostuma sijaitsee Enontekiön koillisosassa, Nunnasesta noin 20 kilometriä koilliseen, Hietatievoilta 10 kilometriä pohjoiseen.

Geologia

Hietaharjujen muodostuma koostuu tuulen kerrostamista suuntautumattomista ja heikosti suuntautuneista dyynikummuista ja kohti länsiluodetta avautuvista laajakaarisista U:n muotoisista paraabelidyneistä. Dyyniselänteiden pituus on yleensä 300 - 600 metriä, mutta yhteen liittyneiden dyyniketjujen pituus on paikoin yli kilometrin. Dyyniselänteet ovat kehittyneitä ja kehittyneimmät dyynit sijaitsevat harjumuodostuman itäreunalla. Dyynien idän ja kaakon puoleiset suojasivun rinteet ovat jyrkempiä kuin niiden tuulenpuoleiset vastasivut, jotka ovat loivia ja pitkiä. Dyynien korkeudet vaihtelevat 1,5 - 3,0 metriin korkeimpien ollessa noin viiden metrin korkuisia.

Mannerjäätikön reunan perääntyessä alueelta noin 10 300 vuotta sitten (Johansson ym. 2005) kohti lounasta syntyi Nunnasesta Hietatievojen kautta Hietaharjuille jatkuvan harjun kerrostaneen jäätikköjoen suulle Käkkälöjoen jääjärvi (Johansson 2005). Jäätikköjoki kerrosti jääjärveen runsaasti hietaista hiekkaa ja laajan harjun liepeille syntyi deltamainen harjulaajentuma. Jäänreunan perääntyessä etelälounaaseen jääjärvi purkautui alemmalle tasolle ja harju liepeineen kohosi vedenpinnan yläpuolelle. Harjun pintaosan hietainen hiekka joutui kuivuttuaan alttiiksi tuulen toiminnalle. Mannerjäätikön reunan suuntaisesti luoteesta puhaltaneet voimakkaat tuulet kuljettivat ainesta harjun pinnalla ja kerrostivat sen dyynikummuiksi ja paraabelidyneiksi.

Alueelle on muodostunut poropolkujen verkosto, joka on syntynyt porojen liikkuaessa räkkäaikaan mielellään harjujen ja dyynien lakialueilla. Kasvipeitteen rikkoonnuttua poluilta on tuuli päässyt pureutumaan korkeimpien dyynien lakialueille sekä vähitellen myös vastasivuille, jolloin kasvittomat alueet ovat laajentuneet tuulen kuljettaessa dyyniainesta pois selänneiltä. Tuulen kuluttamien alueiden syvyys vaihtelee muutamasta desimetristä 1,0 - 1,5 metriin, mutta paikoin tuulipurrot saattavat olla vieläkin syvempiä. Ilmasta tai ilmakuvista katsottaessa dyyniselänteet hahmottuvat kasvittomina kulutuspintoina dyynien reunoja lukuun ottamatta. Laajin yhtenäinen lähes kahdeksan hehtaarin kokoinen tuulen kuluttama kasviton alue sijaitsee muodostuman keskiosan länsireunalla. Tuulen kuluttamat kasvittomat alueet eivät ole aivan yhtenäisiä, sillä kasvittomien alueiden sisälle on jäänyt kasvillisuuden suojaamia pieniä kumpuja. Paikoin harjun kasvittomien alueiden pinnalta on hienoin aines kulkeutunut pois ja jäljelle on jäänyt karkeampi aines, joka suojaa alempia kerroksia tuulen kulutukselta. Kohdealueen arvotus perustuu kartta- ja ilmakuvatulkintaan sekä ennen arvotustyötä suoritettujen tutkimusten yhteydessä tehtyihin havaintoihin.

Biologia

Alueella ei ole tehty kasvillisuusinventointia. Aluetta peittävät enimmäkseen harvapuustoiset tunturikoivikot ja niiden väliin jää avoimia varpukankaita. Paikoin on myös laajoja, avoimia deflaatioaltaita ja -pienempiä hiekkapainanteita. Alueella on myös pienialaisia soita, soistumia ja tunturilampia (Suomen maanpeite 2006, ilmakekuva, Metsähallituksen kuviotiedot, peruskartta).

Maisema ja muut arvot

Tuulikerrostumat hahmottuvat heikosti lähiympäristön vaaroille, koska ne eivät oikein erotu laajan kumpareisen harjumuodostuman pinnalta. Myös dyyniselänteiden pinnan harva tunturikoivikko estää muodostumien hahmottumista. Muodostuman reunoilta avautuu järvimaisema Hietajärvelle ja muille pienille muodostumaan rajoittuville järville sekä loivapiirteinen vaaramaisema kauemmaksi ympäristöön. Dyynikumppujen ja selänteiden muotojen ja suuntauksen vaihtelut yhdessä niiden välissä olevien osittain soistuneiden ja lampien peittämien kulutuspainanteiden kanssa luovat monimuotoisuutta alueen sisäiseen maisemaan. Alue kuuluu kokonaisuudessaan Pöyrisjärven erämaa-alueeseen (FI1300103, EMA120003).

Kirjallisuus:

Johansson, P. (ed.) & Kujansuu, R. (ed.); Eriksson, B., Grönlund, T., Kejonen, A., Maunu, M., Mäkinen, K., Saarnisto, M., Virtanen, K. & Väisänen, U. 2005. Pohjois-Suomen maaperä : maaperäkartojen 1:400 000 selitys. Summary: Quaternary deposits of northern Finland - explanation to the maps of Quaternary deposits 1:400 000. Geologian tutkimuskeskus. Espoo. 236 p.

Johansson, P. 2005. Jääjärvet. Teoksessa: Pohjois-Suomen maaperä : maaperäkartojen 1:400 000 selitys. Geologian tutkimuskeskus. Espoo. 127-149.

Suomen maanpeite 2006. CLC2006 maankäyttö/maanpeite - tulkittu sateliittikuva-aineisto. Suomen ympäristökeskus.